

В основу побудови аксіопсихологічної моделі індивідуальної свідомості покладено ідею системологічного моделювання особистості В.А. Богданова [1], що передбачає співвіднесення функціональних особливостей індивіда, що характеризують його як суб'єкта діяльності, із змістовими особливостями людини, що формують її як особистість. Те саме стверджував В.Ф. Сафін: «Суб'єкт – це насамперед функціональна характеристика, а особистість – змістова характеристика людини» [3, с. 39].

Однією з найважливіших ознак соціальних змін є неухильне посилення, прискорення темпу і ритму життя. Про зростання емоційної напруги в соціокультурному середовищі, яка вже можливо наблизилася до свого критичного порогу, свідчить той факт, що сьогодні спостерігається ріст чисельності екстремальних видів спорту, екстремальних форм туризму, відпочинку, розваг, екстремальними стають властивості товарів і послуг.

Свідоме підштовхування до краю, до емоційної межі, до екстремальності, що розуміється не як абсолют або оптимум (найкраще), але, передусім, як ексклюзив, як щось екстравагантне, екстраординарне або ексцентричне, властиво сучасній масовій культурі.

Таким чином, конкретний прояв емоційно-психологічних загострень – установок, домінант, смакової прихильності, інших пристрастей, що визначають стратегію людської поведінки, обумовлено одночасно почуттям індивідуального призначення, що включає в себе здібності, схильності, талант, і типом особистості, в якому усе це зумовлено. Узагальнюючи всю наявну інформацію з цієї проблематики, можна виділити два основних особистісних типи: до першого необхідно віднести людей, які гостро відчують ідеальний бік життя, до другого – тих, хто гостріше сприймає, сильніше переживає буденне, рутинне, повсякденне.

Список використаних джерел:

1. Богданов В. А. Системологическое моделирование личности в социальной психологии. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1987. – 143 с.
2. Бранский В.П. Искусство и философия: Роль философии в формировании и восприятии художественного произведения на примере истории живописи. – Калининград, 1999. – С. 517.
3. Сафин В. Ф. Психология самоопределения личности: Учебное пособие по спецкурсу. – Свердловск: Свердл. ГПИ, 1986. – 142 с.
4. Томалинцев В.Н., Козлов А.А. Введение в социальную экстремологию. – СПб., 2005. – 179 с.
5. Томалинцев В.Н. Личность: иллюзии и реальность / Материалы межвузовской научно-практической конференции студентов, аспирантов и преподавателей «Акмеологические проблемы субъектности: интерпретация и диагностика»/ Санкт-Петербург, 23 апреля 2009 г. – Питер, 2009. – С.299-305.

Ефективність адаптації студентів до ВНЗ залежно від їх індивідуального стилю діяльності

Хохліна О.П., професор кафедри психології та педагогіки ННПП НАВС,
доктор психологічних наук, професор
Бобриченко А.В., студент ННПП НАВС

Успішність життєдіяльності молоді, її адаптованість до умов навчання у ВНЗ значною мірою визначається становленням її індивідуальних

властивостей, які визначаються її природними особливостями, зокрема темпераментальними. До таких властивостей відноситься передусім індивідуальний стиль діяльності людини, проблема суті та значення якого, як показують наявні дослідження, залишається актуальною та є перспективною. Метою проведеного нами теоретико-емпіричного дослідження було з'ясувати наявність та характер зв'язку ефективності адаптації студентів до ВНЗ з індивідуальним стилем їх навчальної діяльності.

На теоретичному етапі дослідження було визначено, що адаптація - це процес пристосування людини до нових умов існування як організму, як носія психічного та соціального. Ефективність адаптації студентів до ВНЗ залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів. Серед суб'єктивних особливе значення відводиться психологічним, зокрема темпераментальним властивостям, що визначаються особливостями нервової системи людини, позначаються на становленні індивідуального стилю діяльності як шляху пристосування людини до діяльності та підвищення її ефективності.

Індивідуальний стиль діяльності (ІСД), виходячи з праць вчених, – це система характерних ознак діяльності людини, зумовлених передусім особливостями її нервової системи. ІСД розглядається як стійка система способів діяльності, що забезпечує найкраще її виконання людиною і стійко характеризує її в типових умовах.

Виокремлюються підготовчий та виконавчий типи ІСД. Підготовчий тип спостерігається в осіб зі слабкою та малорухливою нервовою системою (меланхолік); виконавчий – в осіб із сильною та рухливою нервовою системою (холерик, сангвінік). Виконавчий тип ІСД характеризується відсутністю виразної підготовки до роботи (робочого місяця, матеріалів, засобів тощо); швидкістю переходу до власне виконання завдання, незначним цілеспрямованим контролем діяльності. Для їх діяльності характерні спонтанні поривчасті дії, швидкість їх виконання. Підготовчий тип ІСД характеризується значною кількістю превентивних і контрольних дій, тривалими й ретельними підготовчими діями. Особи з даним типом ІСД скрупульозно вивчають умови й вимоги до виконання завдань. Їх характеризують повільні й плавні рухи, пунктуальне дотримання загальної послідовності їх виконання та шляху досягнення мети.

На емпіричному етапі дослідження для вивчення адаптованості студентів використовувалися: методика САН, опитувальник «Дослідження тривожності» Спілбергера-Ханіна, метод аналізу документів для вивчення успішності навчання студентів. Для вивчення типу індивідуального стилю навчальної діяльності студентів на основі з'ясування особливостей їх нервової системи та темпераменту використовували: тепінг-тест Є. Ільїна, опитувальник «Переважаючий тип темпераменту» А. Белова, а також розроблений нами опитувальник на самооцінку власного типу ІСД. Дослідною роботою було охоплено 44 студента першого курсу Київського національного торговельно-економічного університету КНТЕУ, факультету фінансів та банківської справи.

Емпірично виявлено, що студенти-першокурсники характеризуються переважно середнім сприятливим рівнем адаптованості за усіма

визначеними показниками – самопочуття, активність, настрої, відсутність реактивної та особистісної тривожності, академічна успішність. Про наявність у третини з них ознак дезадаптованості свідчить виявлений у них високий рівень тривожності обох видів.

У більшості студентів виявлено наявність сформованого індивідуального стилю діяльності – підготовчого чи виконавчого, який визначається типом темпераменту, відповідає особливостям нервової системи суб'єкта та визначеними особливостям виконання діяльності.

В результаті співставлення даних щодо успішності адаптації студентів за окремими показниками та сформованістю у них ІСД, у тому числі конкретних їх типів, було з'ясовано наявність зв'язку між ними: сформованість ІСД позитивно позначається на зростанні рівня показників адаптованості, і навпаки. Особи зі сформованим ІСД характеризуються переважно (на високому та виразному рівні зв'язку): високим рівнем самопочуття (з несформованим – середнім); середнім рівнем активності (з несформованим – низьким); середнім рівнем особистісної та реактивної тривожності (з несформованим – високим); середнім рівнем академічної успішності (з несформованим – низьким).

Отримані дані не показують значних відмінностей у рівні адаптованості студентів залежно від типу їх ІСД: успішно адаптуються як з виконавчим, так і підготовчим типом. Отже, на ефективності адаптації позначається лише сформованість ІСД, який слугує врівноважуванню темпераментальних особливостей суб'єкта з вимогами діяльності і забезпечує зручне для особи й успішне її виконання.

Таким чином, результати дослідження показують, що формування у студентів ІСД, який відповідає особливостям їх нервової системи, є можливим засобом підвищення ефективності адаптації майбутніх фахівців до ВНЗ та ефективності їх життєдіяльності загалом.

Тренінг формування вмінь законотворця у майбутніх юристів

Бажанюк В.С., професор кафедри психології та педагогіки НАВС, кандидат психологічних наук, доцент

Баняс О.А., науковий співробітник Інституту обдарованої дитини НАПН України, кандидат психологічних наук

В практиці правознавця виникає гостра потреба створення нових законодавчих актів, потреба в новій ідеї, виділення проблеми, відхід від внутрішнього обмеження рамок можливих рішень. Для таких цілей гапми розроблено та апробовано тренінг формування вмінь законотворця. Основна стратегія програми такої психологічної технології орієнтована на створення можливості для розвитку здібності до творчого вирішення професійних завдань, готовності до подальшого власного особистісного і професійного зростання на творчій основі. Методика проведення тренінгу направлена на розвиток креативного мислення та формування вмінь законотворця і передбачає: розгляд всіх відповідей, навіть самих несподіваних, незвичних і дивних, як відповідей цінних, гідних уваги; підтримка прагнення учасників до пошуку нових і евристичних відповідей; створення доброзичливої атмосфери за допомогою емоційної взаємної підтримки;